

جراحی ناترازی‌ها از آدرس غلط

غلام‌علی رموی
کارشناس اقتصاد

هرگاه سخن از جراحی اقتصادی، رفع ناترازی‌های ساختاری و مهار عول تورم به میان می‌آید، تکنوکراسی اقتصادی کشور تمایل عجیبی دارد که کوتاه‌ترین دیوار یعنی حقوق و دستمزد نیروی کار را هدف قرار دهد. در فضای رسانه‌ای دستمزدزا محکم اصلی ماریج تورمی است. با این حال، نگاهی عمیق به ژئوپلیتیک اقتصادی ایران نشان می‌دهد که آدرس تورم نه در فیش حقوقی طبقه کارگر، بلکه در دلان‌های تارک توزیع رانت و ارزهای ترجیحی در ابتدای زنجیره تولید کمر کرده است؛ جایی که ثروت ملی پیش از رسیدن به سفره مردم، در ایستگاه‌های خاص تیغیر می‌شود. ریشه‌یابی این رویکرد دستوری ما را به این حقیقت می‌رساند که تکیه بر ابزارهای تعزیری و سرکوب قیمت‌ها به جای حل ریشه‌های ناترازی‌ها، همواره نتایج معکوس به بار آورده است. برای درک عمیق‌تر این چالش، بازخوانی تاریخ معاصر ایران روشن می‌سازد که سیاست‌های مشابه در اواخر دهه پنجاه، چگونه پایه‌های اعتماد عمومی را متزلزل کرد. بر اساس تحلیل‌های مستند تاریخ اقتصادی (فوران، ۱۳۹۲)، دولت وقت در عصر پهلوی دوم با راه‌اندازی سندهای مبارزه با گران‌فروشی، بازداشت بازرگانان و برخورد قهرآمیز با اصناف، تلاش کرد جلو جلوبه‌های عینی تورم ناشی از درآمدهای نفتی را بگیرد. نتیجه این اقدامات، فرسایش شدید سرمایه اجتماعی، تقابل بازار با حاکمیت و در نهایت تعمیق بحران اقتصادی بود. تجربه‌های عینی که نشان می‌دهد کنترل پلیسی بازار و سرکوب مؤلفه‌های درون‌زای اقتصاد، هرگز قادر به مهار تورمی که ریشه در ساختار بودجه و خلق نقدینگی دارد، نخواهد بود.

اکنون نیز سیاست‌گذار با تکرار همان خطای استراتژیک، گمان می‌کند با افزایش تکالیف دستوری بر دوش کارفرمایان یا انقباض شدید فیش‌های حقوقی، می‌تواند ناترازی‌ها را جبران کند. افزایش دستمزد کارگران در امسال در نگاه نخست رقمی بزرگ به نظر می‌رسد، اما وقتی این عدد در ترازوی واقعیت‌های میدانی بازار و سقف‌شکنی‌های مداوم نرخ ارز آزاد قرار می‌گیرد، آشکار می‌شود که این لنگر دستمزد، حتی توان ایستادگی در برابر سید معیشت واقعی را هم ندارد. خطای محاسباتی مدیریت کلان اقتصادی اینجاست که متوجه ریشه‌های اصلی سرچشمه تورم نیست. داده‌های رسمی بازاری کارشناسی قوه مقننه (مرکز پژوهش‌های مجلس، ۱۴۰۴) به وضوح نشان می‌دهد که سهم دستمزد در هزینه تمام‌شده کالاها و خدمات در اقتصاد ایران بسیار ناچیز و کمتر از ۱۳ درصد است. از این رو، نوسانات حقوق و دستمزد علت اصلی تورم نیست، بلکه دستمزد خود معلول و متأثر از تورم ساختاری کلان است. سیستم فعلی با اعطای یارانه‌های کلان پنهان به بخش‌های بالادستی، نه تنها به ارز‌سازی کالا برای مصرف‌کننده نهایسی نینجامیده، بلکه طبق تحلیل‌های معتبر علمی (بشیرینی، ۱۴۰۱)، از طریق کسری بودجه عمیق دولت و خلق نقدینگی، مستقیماً به کاهش قدرت خرید جامعه دامن زده است. در واقع، این یارانه‌های رانتی با ایجاد بسترهای غیر شفاف ارزی در ابتدای زنجیره، منابع کشور را هدر داده و فشار مالی مضاعفی را بر طبقه کارگر بار می‌کنند؛ به طوری که هر اساس همان گزارش‌های پارلمانی، حتی شاغل بودن مهدیگر تضمینی برای عبور کارگران از لایه‌های خط فقر نیست. تداوم این وضعیت، بویابی را از بازار کار ربوده و انگیزه کار مولد را از بین می‌برد.

جراحی واقعی اقتصاد ایران، نیازمند شجاعت برای یک چرخش پارادایمی است؛ گذار از دکترین ناکارآمد «یارانه‌های رانتی ابتدای زنجیره» به سمت دکترین «یارانه‌های شغلی متصل به زنجیره تولید». نه منظر نظریه‌های پولی و مالی (پلیبیان، ۱۳۹۸)، حمایت‌های انفعالی معیشتی و پرداخت اعانه‌های مستقیم در بلندمدت بدون رشد بهره‌وری، به موازات کسری بودجه صرفاً به انباشت نقدینگی سرگردان و تورم دامن می‌زنند. در مقابل، ایده بنیادین نظریه‌پردازان برجسته اقتصاد (فلیس، ۱۹۹۷) اثبات می‌کند که تزریق مستقیم سوبسید به دستمزد نیروی کار کم‌برآمد، نه تنها انگیزه مشارکت اقتصادی را احیا می‌کند، بلکه سیستم‌های رفاهی را از حالت صدقه‌ای به ابزاری برای توانمندسازی تبدیل می‌سازد. در این مدل، دولت به جای تخصیص ارزهای چند-نرخ به واردکنندگان یا توزیع انفعالی یارانه نقدی به بلاواسطه توسط تورم بلعیده می‌شود، منابع حاصل از حذف رانت‌های بالادستی را مستقیماً به بخش مولد و پایدارسازی هزینه‌های ساختاری بازار کار منتقل می‌کند. سوبسید دولتی باید به صورت مستقیم سهم بیمه کارفرما را پوشش دهد، هزینه‌های سربار واحدهای کوچک و متوسط تولیدی را کاهش دهد و به عنوان مکمل به دستمزد واقعی نیروی کار تزریق شود. این الگوی حکماتی بویابی ساختاری، بدون آنکه نقدینگی سرگردان ایجاد کند، بهره‌وری کارگاه‌ها را بالا برده و امنیت شغلی را تضمین می‌کند.

تجربه‌های بین‌المللی نیز به وضوح کارکرد موفق این دکترین را در زمان بحران‌های بزرگ اقتصادی تأیید می‌کنند. مدل‌های شبیه‌سازی‌شده در مؤسسات پژوهشی بزرگ دنیا (بابلی و توبین، ۱۹۷۷) نشان می‌دهند که به‌کارگیری سوبسیدهای انتخابی دستمزد به عنوان ابزاری برای تعدیل رابطه بین تورم و نرخ بیکاری، مهار تورم فشار هزینه و ارتقای بهره‌وری کارگاه‌های تولیدی در زمان ناترازی‌های ساختاری تا چه حد راهگشاست. کشورهای که در مواجهه با شوک‌های تورمی، به جای سرکوب دستمزد با پرداخت اعانه‌های نقدی بی‌هدف، طرح‌های حمایت ساختاری را اشتغال را پیاده کردند، توانستند با کمترین هزینه از رکود عبور کنند. دولت اگر به دنبال جراحی واقعی و ماندگار در ساختار ناترازی‌هاست، باید چاقوی جراحی را از روی ردیف بودجه‌های معیشتی و حقوق کارگران بردارد و آن را به قلب رانت‌های ساختاری هدایت کند. زمان آن فرا رسیده است که بپذیریم بقای سرمایه اجتماعی و تاب‌آوری اقتصادی کشور، دیگر تمدد سیاست‌های آرموده شده و شکست‌خورده گذشته را بر نمی‌تابد. اصلاحات اقتصادی زمانی مشروعیت و موفقیت کسب می‌کند که مردم ببینند هزینه جراحی را رانت‌خواران می‌پردازند، نه کسانی که چرخ‌های تولید این مرز و بوم را با سخت‌کوشی روشن نگه داشته‌اند. وقت آن است که جراحی را از آدرس درست آغاز کنیم.

معاون رئیس‌جمهور در امور توسعه روستایی و مناطق محروم، اینترنت را صرفاً نه یک فناوری بلکه بخشی از نان سفره مردم دانست و گفت: امروز سخن از اینترنت، صحبت سفره بسیاری از خانواده‌های روستایی است؛ وقتی یک بوم‌گرد امکان دریافت رزرو ندارد، وقتی یک زن روستایی نمی‌تواند محصولات خود را عرضه کند، وقتی یک تولیدکننده کوچک ارتباطش با بازار و مشتریان قطع می‌شود، طبیعی است که معیشت او تحت تأثیر قرار می‌گیرد.

«عبدالکریم حسین‌زاده» در گفت‌وگو با خبرنگار سیاسی ایران، با تأکید بر اینکه تشدید و اوج‌گیری حس هویت ملی، ملی‌گرایی و وطن‌دوستی ایرانیان در دوران پساجنگ را باید قدر بدانیم، اظهار کرد: حاکمیت باید با تمام وجود این حس میهن‌خواهی را حفظ و بر تقویت روزافزون آن اهتمام داشته باشد. مردم در روزهای سخت از ایران دفاع کردند؛ اکنون نوبت ما مسئولان است که از «امید مردم» دفاع کنیم.

معاون رئیس‌جمهور با تأکید بر اینکه ایران پس از جنگ نباید صرفاً بازسازی، بلکه باید نوسازی شود، اظهار کرد: نوسازی اقتصاد، نوسازی حکمرانی، نوسازی سرمایه اجتماعی و نوسازی رابطه دولت و ملت ضروری است.

حسین‌زاده یادآور شد: این جنگ یک حقیقت بزرگ را آشکار کرد، اینکه قدرت ملی و واقعی ایران در پیوند عمیق میان مردم و ایران است و این سرمایه اجتماعی باید حفظ و تقویت شود.

حسین‌زاده در بخش دیگری از صحبت‌های خود با اشاره به اهمیت اینترنت برای کسب‌وکارهای روستایی و خسارات وارد آمده به این بخش در جنگ اخیر، تصریح کرد: اگرچه برآورد دقیق خسارت‌ها نیازمند جمع‌بندی نهایی دستگاه‌های تخصصی است اما حقیقتاً قطعی اینترنت به بخشی از کسب‌وکارهای خرد، کوچک، خانگی و کارگاه‌های روستایی آسیب زد. معاون رئیس‌جمهور تأکید کرد: واقعیتی که نمی‌توان آن را

تعقیب عاملان و آمران جنایت میناب و لامرد

بی‌حرمتی متجاوزان به قواعد بنیادین انسانی است؛ قواعدی که نه فقط جنبه حقوقی، بلکه ابعاد انسانی و اخلاقی نیز دارند.

سخنگوی وزارت امور خارجه همچنین خواستار توجه بیشتر به حادثه لامرد فارس شد و گفت: در کنار جنایت میناب، باید از

سخنگوی وزارت امور خارجه با تأکید بر اینکه حمله به مدرسه میناب و منطقه مسکونی لامرد مصداق آشکار جنایت جنگی است، گفت: ایران با مستندسازی مستمر این اقدامات، از همه سازوکارهای حقوقی و بین‌المللی برای تعقیب عاملان و آمران این جنایات استفاده خواهد کرد.

به گزارش ایران، اسماعیل بقایی در حاشیه مراسم «بزرگداشت روز جهانی کودکان قربانی جنگ؛ یادمان شهدای میناب» گفت: آنچه در جریان جنگ رخ داد صرفاً پیامد ناخواسته درگیری‌ها نبود، بلکه کشتار کودکان اقدامی تعمدی برای پیشبرد اهداف جنگی متجاوزان به شمار می‌رفت.

وی افزود: در یک سال گذشته و در جریان دو جنگ تحمیلی، به‌خوبی شاهد بودیم که چگونه مدارس، بیمارستان‌ها و مناطقی که بر اساس قوانین بین‌المللی به عنوان مناطق امن شناخته می‌شوند، هدف حمله قرار گرفتند.

بقایی با تأکید بر ضرورت گرامیداشت یاد شهدای میناب اظهار کرد: یاد میناب را باید از این جهت گرامی داشت که نماد

بازسازی نیروگاه‌ها آغاز شد

به دلیل حفظ پایداری شبکه به پس از پیک تابستان موکول شده است.

سخنگوی صنعت برق کشور درباره برنامه‌های عبور از اوج مصرف تابستان امسال گفت: برنامه‌ریزی شده است ۹ هزار مگاوات به ظرفیت تولید برق کشور افزوده شود؛ رقمی که دو برابر متوسط افزایش ظرفیت در سال‌های گذشته است.

سال گذشته حدود ۴ هزار و ۵۰۰ مگاوات به ظرفیت تولید اضافه شد اما امسال به دلیل شرایط خاص و نیاز شبکه، این میزان به ۹ هزار مگاوات خواهد رسید.

وی ادامه داد: بخشی از نیروگاه‌های در حال احداث که در جریان جنگ آسیب دیدند، از دسترس خارج شدند، اما با اجرای برنامه‌های اجرایی پیش‌بینی می‌شود تراز تولید و مصرف برق کشور در اوج بار امسال حدود ۶ هزار مگاوات بهبود یابد.

رجبی مشهدی با اشاره به توسعه انرژی‌های تجدیدپذیر گفت: ظرفیت نیروگاه‌های تجدیدپذیر کشور که در ابتدای دولت حدود ۲ هزار و ۵۰۰ مگاوات بود، اکنون به ۵ هزار و ۲۰۰ مگاوات رسیده است.

هدف‌گذاری شده این رقم تا پیک تابستان به ۷ هزار مگاوات و تا پایان سال به ۱۲ هزار مگاوات برسد که مطابق اهداف برنامه هفتم توسعه است.

وی از رشد معاملات برق در بورس انرژی نیز خبر داد و گفت: عرضه برق در تابلوهای آزاد و سبز بورس انرژی نسبت به سال گذشته ۳ تا ۴ برابر افزایش یافته و به حدود یک هزار و ۱۰۰ مگاوات رسیده است تا صنایع بتوانند نیاز مازاد خود را از این مسیر تأمین کنند.

اینترنت بخشی از نان سفره مردم است

نادیده گرفت این است که اینترنت امروز صرفاً یک فناوری نیست؛ بخشی از نان سفره مردم است. همان‌طور که روزگاری جاده، برق و آب زیرساخت توسعه محسوب می‌شدند، امروز اینترنت نیز یکی از مهم‌ترین زیرساخت‌های توسعه است و توسعه روستایی در قرن بیست و یکم بدون اینترنت پایدار و پرسرعت، امکان‌پذیر نیست.

حسین‌زاده بیان کرد: امروز صحبت اینترنت، صحبت سفره بسیاری از خانواده‌های روستایی است؛ وقتی یک بوم‌گرد امکان دریافت رزرو ندارد، وقتی یک زن روستایی نمی‌تواند محصولات خود را عرضه کند، وقتی یک تولیدکننده کوچک ارتباطش با بازار و مشتریان قطع می‌شود، طبیعی است که معیشت او تحت تأثیر قرار می‌گیرد.

این نماینده پیشین مجلس شورای اسلامی با اشاره به اینکه ملاحظاتی خاص شرایط جنگی و امنیتی قابل درک است، تأکید کرد: اما تجربه اخیر یک درس مهم داشت؛ امنیت و اقتصاد را نباید در برابر یکدیگر قرار داد و باید راهکارهایی طراحی شود که کمترین آسیب به زندگی مردم وارد شود.

تداوم نظارت هوشمند بر توزیع کالای اساسی

معاون واحد بازرسی و نظارت بر کالاهای اساسی و محصولات کشاورزی وزارت جهاد کشاورزی از رصد هوشمند تمامی مراحل تأمین، انبارداری و توزیع در سامانه جامع تجارت خبر داد و گفت: با هرگونه اختلال در شبکه توزیع یا احتکار با قاطعیت و از طریق گشت‌های مشترک قضایی برخورد می‌شود.

محمد باقری شربینانی در گفت‌وگو با ایرنا با اشاره به اولویت وزارت جهاد کشاورزی برای حفظ امنیت غذایی و ثبات بازار افزود: نظارت بر زنجیره ارزش از تولید، واردات تا عرضه نهایی به صورت هوشمند و از طریق سامانه‌های یکپارچه انجام می‌شود.

معاون واحد بازرسی و نظارت بر کالاهای اساسی و محصولات کشاورزی وزارت جهاد کشاورزی با بیان اینکه تمامی محموله‌های کالاهای اساسی باید در سامانه جامع انبارها ثبت شود، اظهار کرد: نگهداری، جابه‌جایی و انتقال مالکیت کالا از فردی به فرد دیگر و مشاهده کالایی در انبارها بدون ثبت در این سامانه تخلف محسوب شده و در صورت مشاهده در انبارها مصداق بارز احتکار تلقی می‌شود.

به گفته وی، براساس قوانین و ضوابط تعزیرات حکومتی چنین مواردی پرونده به تعزیرات حکومتی ارجاع و کالا با هماهنگی مراجع قانونی زیر نظر جهاد کشاورزی استان‌ها در شبکه توزیع رسمی با قیمت‌های مصوب، ارشادی یا عرفی عرضه می‌شود.

شربینانی تصریح کرد: علاوه بر این در صورت مشاهده انباشت کالا در سامانه‌ها بدون خروجی منطقی، بازرسان به محل اعزام شده و در صورت عدم مطابقت موجودی کالا عرضه خارج از شبکه و یا احتکار تشکیل و به تعزیرات حکومتی ارجاع داده می‌شود.

معاون بازرسی وزارت جهاد کشاورزی با اشاره به تشکلی «اتاق وضعیت» با محوریت پلیس امنیت اقتصادی و همکاری دستگاه‌های نظارتی همچون تعزیرات، وزارت صمت، اصناف و دادستانی‌ها گفت: در موارد خاص که تخلفات به عنوان اختلال در نظام توزیع تشخیص داده شود، گشت‌های مشترک با حضور ضابطان قضایی وارد عمل می‌شوند به طور مثال اخیراً بازار جوجه یکروزه در استان‌های گیلان و مازندران دچار التهاب شده بود که با تشکیل اتاق وضعیت منجر به تشکیل پرونده و برخورد قانونی شد.

شربینانی درباره احتمال احتکار برنج توسط دلان افزود: علاوه بر تولید داخلی برنج، در پی آزادسازی و تغییر سیاست‌های ارزی واردات از استان‌های مرزی در حال انجام است و مشکلی در این خصوص نداریم.

وی اضافه کرد: با توجه به نزدیک شدن به فصل برداشت برنج و موجودی دولت برنج سال گذشته در انبارها اکنون با روند کاهش نرخ برنج شمال روه‌ورو هستیم.

معاون واحد بازرسی و نظارت بر کالاهای اساسی و محصولات کشاورزی وزارت جهاد کشاورزی درباره وضعیت چای کشور گفت: با توجه به واردات مناسب و فصل برداشت هیچ کمبودی در بازار چای وجود ندارد، اما به دلیل شاور بودن ارز چای اگر در مواردی این کالا در انبارها نگهداری می‌شود به دلیل صف تخصیص ارز است که در سامانه نیز کالا قابل رهگیری است.

شربینانی از شهروندان خواست در صورت مشاهده هرگونه احتکار کالاهای اساسی در عمده فروشی‌ها و خرده فروشی‌ها، وجود کالا در انبارهای غیرمجاز، حمل‌ونقل غیرقانونی، تغییرات در برچسب تاریخ مصرف و نرخ کالاها مراتب را از طریق شماره ۱۲۴ (وزارت صمت) و ۱۳۵ (سازمان تعزیرات حکومتی) گزارش کنند.

مواد اولیه پتروشیمی روی دوش کولبران؟

با محدودیت‌های قابل توجهی روه‌ورو است. به نظر می‌رسد امکان استفاده از این مسیر برای حجم‌های محدود و شاید برای تعداد

اندکی از تولیدکنندگان وجود داشته باشد، اما نمی‌توان آن را راهکاری فراگیر برای تأمین نیاز صنایع دانست.

نایب‌رئیس کمیسیون واردات اتاق ایران با بیان اینکه تاکنون اطلاعات مشخصی درباره انجام واردات مواد اولیه پتروشیمی از این مسیرها در اختیار ندارد، تصریح کرد: حداقل تا این لحظه اطلاعات مستندی در خصوص اجرای چنین وارداتی به‌دست من نرسیده است.

به نظر می‌رسد این بخشنامه در شرایط اضطراری و با هدف ایجاد یک مسیر جایگزین برای تأمین مواد اولیه ابلاغ شده باشد. این اقدام ممکن است در کوتاه‌مدت و تا حدودی به تأمین نیاز بازار کمک کند، اما با توجه به حجم بالای مصرف مواد اولیه پتروشیمی، نمی‌توان انتظار داشت که بخش عمده نیاز کشور از طریق کولبری یا ملوانی تأمین شود.

نایب‌رئیس کمیسیون واردات اتاق ایران تأکید کرد: حمل و جابه‌جایی حجم‌های بالای مواد اولیه از این مسیرها عملاً با محدودیت‌های جدی مواجه است و به همین دلیل اثرگذاری آن بر بازار احتمالاً محدود خواهد بود.

نایب‌رئیس کمیسیون واردات اتاق ایران با اشاره به ابلاغ بخشنامه واردات مواد اولیه پتروشیمی و پلیمری از طریق روه‌های ملوانی و کولبری، گفت که ماهیت حجیم این کالاها و حجم بالای مصرف آنها، استفاده از این مسیر را با محدودیت‌های جدی مواجه می‌کند و این روش در بهترین حالت می‌تواند به‌صورت کوتاه مدت و محدود به تأمین بخشی از نیاز بازار کمک کند.

مرتضی کوهنورد در گفت‌وگو با ایسنا درباره بخشنامه ابلاغی وزارت صنعت، معدن و تجارت به گمرک در خصوص واردات مواد اولیه پتروشیمی و پلیمری از طریق روه‌های ملوانی و کولبری، اظهار کرد: اساساً این پرسش مطرح است که آیا واردات چنین کالاهایی از طریق کولبری و ملوانی امکان‌پذیر است یا خیر و اینکه تاکنون نمونه‌ای از این نوع واردات وجود داشته.

او یادآور شد: مواد اولیه پتروشیمی و پلیمری برخلاف برخی کالاهای کم حجم و باارزش، کالاهایی حجیم و پرمصرف هستند و به‌صورت مستمر در بورس کالا معامله می‌شوند. از این رو، انتقال این محصولات از طریق روه‌هایی مانند کولبری و ملوانی